

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 16ης Ιουλίου 1998^{*}

Στην υπόθεση T-72/97,

Proderec — Formação e Desenvolvimento de Recursos Humanos, ACE, εταιρία πορτογαλικού δικαίου, με έδρα την Almada (Πορτογαλία), εκπροσωπούμενη από τον Manuel Rodrigues, δικηγόρο Λισσαβώνας, Rua Torcato José Clavine, 17 D, 1^ο Esq., Pragal, Almada,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τη Maria Teresa Figueira και τον Knut Simonsson, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση ακυρώσεως των αποφάσεων C (96) 2554 και C (96) 2555 της Επιτροπής, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, περί μειώσεως δύο χρηματοδοτικών συνδρομών που χορηγήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο,

^{*} Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από την P. Lindh, Πρόεδρο, και τους K. Lenaerts και J. D. Cooke, δικαστές,

γραμματέας: B. Pastor, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 2ας Απριλίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Κανονιστικό πλαίσιο

- 1 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α', της αποφάσεως 83/516/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την αποστολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΕ L 289, σ. 38, στο εξής: απόφαση 83/516), το ταμείο αυτό συμμετέχει στη χρηματοδότηση ενεργειών επαγγελματικής καταρτίσεως και επαγγελματικού προσανατολισμού.
- 2 Το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2950/83 του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την εφαρμογή της αποφάσεως 83/516 (ΕΕ L 289, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 2950/83), απαριθμεί τις δαπάνες για τις οποίες μπορεί να χορηγηθεί συνδρομή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (στο εξής: ΕΚΤ).

- 3 Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, η έγκριση από το ΕΚΤ μιας αιτήσεως χρηματοδοτήσεως συνεπάγεται την προκαταβολή του 50 % της συνδρομής κατά την ημερομηνία που έχει προβλεφθεί για την έναρξη των ενεργειών επαγγελματικής καταρτίσεως. Κατά την παράγραφο 4 της ίδιας αυτής διατάξεως, οι αιτήσεις για την καταβολή του υπολοίπου περιέχουν λεπτομερή έκθεση για το περιεχόμενο, τα αποτελέσματα και τις χρηματοδοτικές πλευρές της σχετικής ενέργειας, ενώ το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος βεβαιώνει το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια των στοιχείων που περιέχουν οι αιτήσεις αυτές.
- 4 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, όταν η συνδρομή του ΕΚΤ δεν χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από την εγκριτική απόφαση, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει, να μειώσει ή να καταργήσει τη συνδρομή αυτή, αφού δώσει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις του. Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού ορίζει ότι τα καταβληθέντα ποσά που δεν χρησιμοποιήθηκαν σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από την εγκριτική απόφαση αναζητούνται.
- 5 Το άρθρο 7 του κανονισμού 2950/83 ρυθμίζει τις λεπτομέρειες των επιτόπιων ελέγχων στους οποίους δικαιούται να προβαίνει η Επιτροπή.
- 6 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 83/673/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1983, για τη διαχείριση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) (ΕΕ L 377, σ. 1, στο εξής: απόφαση 83/673), διευκρινίζει ότι οι αιτήσεις των κρατών μελών για πληρωμή πρέπει να υποβάλλονται στην Επιτροπή μέσα σε δέκα μήνες μετά την ημερομηνία τερματισμού των ενεργειών. Το άρθρο 6, παράγραφος 2, προβλέπει ότι οι προκαταβολές πρέπει να επιστρέφονται, όταν το κόστος της σχετικής ενέργειας δεν μπορεί να δικαιολογηθεί, μέσα σε τρεις μήνες μετά τη λήξη της προθεσμίας των δέκα μηνών που αναφέρεται στην παράγραφο 1. Τέλος, το άρθρο 7 προβλέπει ότι, όταν η διαχείριση ενέργειας για την οποία χορηγήθηκε συνδρομή αποτελεί το αντικείμενο έρευνας λόγω εικαζομένων παρατυπιών, το κράτος μέλος ειδοποιεί αμελλητί την Επιτροπή.

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

- 7 Το 1988, η πορτογαλική υπηρεσία που χειρίζεται θέματα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (υπαγόμενη στο Πορτογαλικό Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στο εξής: DAFSE) υπέβαλε στις υπηρεσίες του ΕΚΤ, εξ ονόματος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και υπέρ της προσφεύγουσας, δύο αιτήσεις περί χορηγήσεως χρηματοδοτικής συνδρομής για το οικονομικό έτος 1988, οι οποίες αφορούσαν, αφενός, ένα σχέδιο προγράμματος καταρτίσεως με αντικείμενο την προετοιμασία νεαρών Πορτογάλων για την πρώτη απασχόλησή τους (φάκελος 881311 P1) και, αφετέρου, ένα σχέδιο προγράμματος καταρτίσεως με αντικείμενο τη μεγαλύτερη ειδίκευση και τη δυνατότητα αλλαγής ειδικότητας ενόψει της οικονομικής κρίσεως (φάκελος 880249 P3).
- 8 Τα δύο σχέδια εγκρίθηκαν με δύο αποφάσεις της Επιτροπής, που κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα με έγγραφα του DAFSE της 25ης Μαΐου 1988. Για το σχέδιο 881311 P1, η απόφαση καθόρισε το ποσό της συνδρομής του ΕΚΤ σε 104 623 102 πορτογαλικά εσκούδος (ESC), η δε Πορτογαλική Δημοκρατία ανέλαβε την υποχρέωση να χρηματοδοτήσει το σχέδιο αυτό μέχρι του ποσού των 85 600 720 ESC, μέσω του Orçamento da Segurança Social/Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social (προϋπολογισμού κοινωνικής ασφάλισης/ιδρύματος οικονομικής διαχείρισης της κοινωνικής ασφάλισης, στο εξής: OSS/IGFSS). Για το σχέδιο 880249 P3, η απόφαση καθόρισε το ποσό της συνδρομής του ΕΚΤ σε 60 851 922 ESC, η δε Πορτογαλική Δημοκρατία ανέλαβε την υποχρέωση να χρηματοδοτήσει το σχέδιο αυτό, επίσης μέσω του OSS/IGFSS, μέχρι του ποσού των 49 787 936 ESC.
- 9 Στις 14 Ιουλίου 1988, η προσφεύγουσα έλαβε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, προκαταβολή ίση προς το 50 % των συνδρομών που είχαν εγκριθεί τόσο από το ΕΚΤ όσο και το OSS/IGFSS, ήτοι, αντιστοίχως, όσον αφορά τον φάκελο 881311 P1, ποσά ύψους 52 311 551 ESC και 42 800 360 ESC και, όσον αφορά τον φάκελο 880249 P3, ποσά ύψους 30 425 961 ESC και 24 893 968 ESC.
- 10 Μετά την εκτέλεση των δύο σχετικών προγραμμάτων, η προσφεύγουσα ζήτησε από το DAFSE να της καταβληθεί το υπόλοιπο των εγκριθεισών συνδρομών.

- 11 Στις 2 Φεβρουαρίου 1990, το DAFSE πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι η αίτησή της περί πληρωμής του υπολοίπου, όσον αφορά τον φάκελο 881311 P1, είχε διαβιβαστεί στην Επιτροπή, κατόπιν πιστοποιήσεως του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των δαπανών, η οποία είχε πραγματοποιηθεί στις 30 Οκτωβρίου 1989, αλλά ότι ένα ποσό 6 491 845 ESC είχε θεωρηθεί μη επιλέξιμο.
- 12 Στις 16 Οκτωβρίου 1991, η προσφεύγουσα ζήτησε από το DAFSE να της προσδιορίσει την ημερομηνία πληρωμής του υπολοίπου των συνδρομών που είχαν εγκριθεί για τα δύο εκτελεσθέντα σχέδια. Στις 24 Οκτωβρίου 1991, το DAFSE της απάντησε ότι ανέμενε την κατάθεση μιας εκθέσεως και το πόρισμα ενός λογιστικού ελέγχου.
- 13 Δεδομένου ότι το DAFSE δεν της κοινοποίησε τα δύο αυτά έγγραφα, η προσφεύγουσα ενήγαγε το πορτογαλικό Δημόσιο, στις 17 Σεπτεμβρίου 1993, δυνάμει του άρθρου 69 του Lei do Processo dos Tribunais Administrativos υπ' αριθ. 262/85, της 16ης Ιουλίου 1985 (νομοθετικού διατάγματος περί της διοικητικής δικονομίας, στο εξής: LPTA), προκειμένου να αναγνωρισθεί το δικαίωμά της να της καταβληθεί το υπόλοιπο των συνδρομών. Η αγωγή αυτή απορρίφθηκε, με την αιτιολογία ότι δεν έπρεπε να εναχθεί το πορτογαλικό Δημόσιο, αλλά το όργανο που είχε εκδώσει την πράξη, εν προκειμένω ο γενικός διευθυντής του DAFSE. Η προσφεύγουσα άσκησε ακολούθως παρόμοια αγωγή κατά του γενικού διευθυντή του DAFSE. Ούτε η δεύτερη αυτή αγωγή ευδοκίμησε, για τον λόγο ότι έπρεπε να ασκηθεί αγωγή λόγω αστικής ευθύνης κατά του πορτογαλικού Δημοσίου, δυνάμει του άρθρου 73 του LPTA και του άρθρου 51, παράγραφος 1, στοιχείο h, του Estatuto do Tribunal Administrativo (οργανισμού του διοικητικού δικαστηρίου).
- 14 Στις 26 Ιανουαρίου 1994, το DAFSE κοινοποίησε στην προσφεύγουσα τα πορίσματα του ελέγχου που διενήργησε κατόπιν αιτήσεώς του η Inspeccáo-Geral de Finanças (γενική επιθεώρηση οικονομικών, στο εξής: IGF). Στις 24 Φεβρουαρίου 1994, η προσφεύγουσα υπέβαλε τις παρατηρήσεις της, σχετικά με τις οποίες το DAFSE ζήτησε, στις 16 Μαΐου 1994, ορισμένες διευκρινίσεις, οι οποίες της παρασχέθηκαν από την προσφεύγουσα στις 26 Μαΐου 1994.
- 15 Στις 9 Σεπτεμβρίου 1994, το DAFSE κοινοποίησε στην προσφεύγουσα τις αποφάσεις που είχε λάβει σχετικά με τις αιτήσεις πληρωμής του υπολοίπου και

ζήτησε από την προσφεύγουσα να του επιστρέψει, εντός προθεσμίας 30 ημερών, το συνολικό ποσό των 62 856 998 ESC, ήτοι ποσό 29 052 034 ESC, όσον αφορά τον φάκελο 881311 P1, και ποσό 33 804 964 ESC, όσον αφορά τον φάκελο 880249 P3. Στις 10 Οκτωβρίου 1994, η προσφεύγουσα άσκησε ενώπιον του Tribunal Administrativo de Círculo de Lisboa προσφυγή κατά της εν λόγω εντολής επιστροφής, επικαλούμενη ιδίως τον κίνδυνο παραγραφής της ενδεχόμενης οφειλής του DAFSE προς αυτήν.

- 16 Στις 11 Μαΐου 1995, το DAFSE πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι η Επιτροπή είχε εγκρίνει την αίτηση πληρωμής του υπολοίπου, όσον αφορά τον φάκελο 880249 P3, παραπέμποντας συγχρόνως στην πιστοποίηση στην οποία είχε προβεί το DAFSE στις 9 Σεπτεμβρίου 1994 και η οποία αφορούσε επίσης τον φάκελο 881311 P1 (βλ. προηγούμενη σκέψη).
- 17 Στις 25 Μαΐου 1995, η προσφεύγουσα ζήτησε από το DAFSE να της κοινοποιήσει βεβαίωση ή επικυρωμένο αντίγραφο της αποφάσεως περί εγκρίσεως της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου όσον αφορά τον φάκελο 880249 P3. Ωστόσο, η προσφεύγουσα δεν έλαβε καμία απάντηση στην εν λόγω επιστολή της.
- 18 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 10 Ιουλίου 1995, η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της Επιτροπής περί μειώσεως των δύο χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ, η οποία της είχε κοινοποιηθεί με το από 11 Μαΐου 1995 έγγραφο του DAFSE (υπόθεση T-145/95).
- 19 Στις 9 Δεκεμβρίου 1996, η Επιτροπή εξέδωσε τις αποφάσεις C (96) 2554 και C (96) 2555 (στο εξής: επίδικες αποφάσεις), προκειμένου να μειώσει, όσον αφορά τους φακέλους 881311 P1 και 880249 P3, το ποσό της επιδοτήσεως που είχε εγκριθεί με την απόφαση C (88) 831/29.04.88.
- 20 Στο υπόμνημα αντικρούσεως που κατέθεσε στην υπόθεση T-145/95, στις 16 Δεκεμβρίου 1996, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι οι επίδικες αποφάσεις, οι οποίες

είχαν προσαρτηθεί στο εν λόγω υπόμνημα, αντικατέστησαν την πράξη με την οποία η Επιτροπή ενέκρινε την αίτηση πληρωμής του υπολοίπου των χρηματοδοτικών συνδρομών που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο των φακέλων 881311 P1 και 880249 P3 και η οποία είχε λάβει τη μορφή των χρεωστικών σημειωμάτων υπ' αριθ. 95001035 U και 95001037 W της Επιτροπής, με τα οποία καθορίστηκαν τα ποσά της επιστροφής, αντιστοίχως, σε 15 978 619 ESC και 18 592 730 ESC.

- 21 Από τα στοιχεία αυτά η Επιτροπή συνήγαγε ότι παρείχε η έκδοση αποφάσεως επί της προσφυγής.
- 22 Με επιστολή της Γραμματείας του Πρωτοδικείου, της 10ης Ιανουαρίου 1997, ζητήθηκε από την προσφεύγουσα να διατυπώσει την άποψή της επί του τελευταίου αυτού ισχυρισμού. Η προσφεύγουσα υπέβαλε τις παρατηρήσεις της στις 4 Φεβρουαρίου 1997.
- 23 Με διάταξη της 28ης Μαΐου 1997, T-145/95, *Proderec κατά Επιτροπής* (Συλλογή 1997, σ. II-823), το Πρωτοδικείο δέχθηκε (σκέψη 23) ότι, με την έκδοση των επίδικων αποφάσεων, η Επιτροπή ανακάλεσε σιωπηρώς την προσβαλλόμενη πράξη για τον λόγο ότι δεν ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις αιτιολογήσεως μιας αποφάσεως περί μειώσεως του ποσού αρχικώς εγκριθείσας κοινοτικής συνδρομής. Το Πρωτοδικείο έκρινε επίσης (σκέψη 26) ότι η ανάκληση της προσβαλλομένης πράξεως παρήγαγε αποτελέσματα ισοδύναμα με εκείνα μιας δικαστικής ακυρωτικής αποφάσεως, επιφυλασσομένου του δικαιώματος της προσφεύγουσας να αμφισβητήσει τη νομιμότητα των επίδικων αποφάσεων στο πλαίσιο χωριστής προσφυγής. Εντεύθεν συνήγαγε (σκέψεις 27 έως 29) ότι η προσφεύγουσα δεν διατηρούσε κανένα συμφέρον για την ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως, με αποτέλεσμα να έχει καταστεί η προσφυγή της άνευ αντικειμένου και να παρέλκει πλέον η έκδοση αποφάσεως.
- 24 Στις 28 Ιανουαρίου 1997, το DAFSE κοινοποίησε στην προσφεύγουσα τις επίδικες αποφάσεις με δύο έγγραφα τα οποία είχαν πανομοιότυπη διατύπωση και ανέφεραν τα εξής:

«Ως συνέχεια του σημειωμάτός μας υπ' αριθ. [5394 όσον αφορά τον φάκελο 881311 P1 και 5445 όσον αφορά τον φάκελο 880249 P3, αντιστοίχως], της 11ης Μαΐου 1995, επισυνάπτεται στο παρόν έγγραφο ένα αντίγραφο της τυπικής αποφάσεως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τον φάκελο [881311 P1 και 880249 P3, αντιστοίχως].»

- 25 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 27 Μαρτίου 1997, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή ακυρώσεως κατά των επίδικων αποφάσεων.
- 26 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Ωστόσο, κάλεσε την προσφεύγουσα, υπό μορφή μέτρου οργάνωσης της διαδικασίας, να απαντήσει γραπτώς, πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σε μια ερώτηση, στην οποία η προσφεύγουσα απάντησε εντός της ταχθείσας προθεσμίας.
- 27 Οι διάδικοι αγόρευαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 2ας Απριλίου 1998.

Αιτήματα των διαδίκων

- 28 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει τις επίδικες αποφάσεις·
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 29 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η προσφεύγουσα προσέθεσε ότι πρέπει να αποκλειστεί η ύπαρξη «ζητήματος απαραδέκτου».

30 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να κρίνει την προσφυγή απαράδεκτη·
- επικουρικώς, να την απορρίψει ως αβάσιμη·
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού

Επιχειρήματα των διαδίκων

31 Χωρίς να υποβάλει επισήμως ένσταση απαραδέκτου, υπό την έννοια του άρθρου 114, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, η Επιτροπή τονίζει, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, ότι η υπό κρίση προσφυγή ασκήθηκε μετά την εκπνοή της προθεσμίας που τάσσει το άρθρο 173, πέμπτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ. Η Επιτροπή τονίζει ότι η προσφεύγουσα έλαβε γνώση των επίδικων αποφάσεων όταν της κοινοποιήθηκε το υπόμνημα αντικρούσεως στην υπόθεση T-145/95, ήτοι το αργότερο στις 7 Ιανουαρίου 1997, αφού στο εν λόγω υπόμνημα είχε επισυναφθεί αντίγραφο των εν λόγω αποφάσεων. Από τη διαπίστωση ότι η Γραμματεία του Πρωτοδικείου ζήτησε στις 10 Ιανουαρίου 1997 από την προσφεύγουσα να εκφέρει άποψη σχετικά με το αν παρέλκει η έκδοση αποφάσεως, η Επιτροπή συνάγει ότι, εν πάση περιπτώσει, αυτή είναι η πλέον πρόσφατη ημερομηνία που μπορεί να θεωρηθεί ως ημερομηνία έναρξης της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, στην περίπτωση αποφάσεων των οποίων η προσφεύγουσα δεν είναι αποδέκτης, η ημερομηνία που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την έναρξη της προθεσμίας δεν είναι η ημερομηνία κοινοποιήσεως των αποφάσεων αυτών στην προσφεύγουσα από το DAFSE, αλλά η ημερομηνία κατά την οποία η προσφεύγουσα έλαβε γνώση των αποφάσεων αυτών, η οποία, εν προκειμένω, δεν μπορεί να είναι μεταγενέστερη της 10ης Ιανουαρίου 1997. Δεδομένου ότι η υπό κρίση προσφυγή ασκήθηκε στις 27 Μαρτίου 1997, είναι προδήλως εκπρόθεσμη και, επομένως, απαράδεκτη.

- 32 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι οι επίδικες αποφάσεις τής κοινοποιήθηκαν από το DAFSE στις 28 Ιανουαρίου 1997, οπότε, σύμφωνα με το άρθρο 173, πέμπτο εδάφιο, της Συνθήκης, η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως άρχισε να τρέχει μόνον από την ημερομηνία αυτή. Υπ' αυτές τις συνθήκες, μια προσφυγή ασκηθείσα στις 27 Μαρτίου 1997 πληροί προδήλως τις σχετικές με την προθεσμία προϋποθέσεις του άρθρου 173, πέμπτο εδάφιο, της Συνθήκης.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 33 Το άρθρο 173, πέμπτο εδάφιο, της Συνθήκης ορίζει την προθεσμία για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως σε δύο μήνες, υπολογιζομένους, κατά περίπτωση, από τη δημοσίευση της πράξεως, την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα ή, ελλείψει δημοσιεύσεως ή κοινοποιήσεως, από την ημέρα κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 102, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, η προθεσμία αυτή παρεκτείνεται λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες, οσάκις, όπως εν προκειμένω, ο προσφεύγων είναι εγκατεστημένος στην Πορτογαλία.
- 34 Η προσφεύγουσα δεν είναι ο αποδέκτης των επίδικων αποφάσεων. Οι αποφάσεις αυτές απευθύνονταν στις αρχές της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (άρθρο 4 καθεμιάς από τις αποφάσεις), εν προκειμένω στο DAFSE. Ωστόσο, οι εν λόγω αποφάσεις αφορούν άμεσα και ατομικά την προσφεύγουσα, υπό την έννοια του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης, καθόσον την στερούν από ένα μέρος των χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ που είχαν αρχικά εγκριθεί, χωρίς να έχουν συναφώς οι πορτογαλικές αρχές ίδια εξουσία εκτιμήσεως (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 7ης Μαΐου 1991, C-291/89, Interhotel κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-2257, σκέψη 13, και της 4ης Ιουνίου 1992, C-157/90, Infortec κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-3525, σκέψη 17).
- 35 Εν προκειμένω, πρέπει να εξεταστεί αν, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή μετά την παρέλευση δύο μηνών και δέκα ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε γνώση των επίδικων αποφάσεων, δεδομένου ότι αυτές κοινοποιήθηκαν στον αποδέκτη τους, το DAFSE, και δεν δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

- 36 Όμως, μολονότι δεν αμφισβητείται ότι η Επιτροπή επισύναψε αντίγραφα των δύο επίδικων αποφάσεων στο υπόμνημα αντικρούσεως που κατέθεσε στις 18 Δεκεμβρίου 1996 στην υπόθεση T-145/95 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 20), δεν απέδειξε ότι η προσφεύγουσα έλαβε πράγματι γνώση της υπάρξεως και του περιεχομένου των επίδικων αποφάσεων στις 7 Ιανουαρίου 1997 ή έστω στις 10 Ιανουαρίου 1997 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 31). Συναφώς, δεν μπορεί απλώς να επικαλεστεί την ημερομηνία κατά την οποία η Γραμματεία του Πρωτοδικείου διαβίβασε το υπόμνημα αντικρούσεως και τα παραρτήματά του στο πρόσωπο το οποίο ήταν εξουσιοδοτημένο, στο πλαίσιο αποκλειστικά και μόνο της διαδικασίας T-145/95, να παραλαμβάνει όλα τα επιδοτέα στην προσφεύγουσα έγγραφα, σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας. Πράγματι, από αυτό το γεγονός και μόνο δεν μπορεί να συναχθεί ότι η προσφεύγουσα έλαβε πράγματι γνώση της υπάρξεως και του περιεχομένου των επίδικων αποφάσεων, υπό την έννοια του άρθρου 173, πέμπτο εδάφιο, της Συνθήκης, με αποτέλεσμα την έναρξη της προθεσμίας που τάσσει η διάταξη αυτή για την κίνηση νέας διαδικασίας, πέραν εκείνης της υποθέσεως T-145/95, τούτο δε παρά το γεγονός ότι στη νέα αυτή διαδικασία θα μετείχαν οι ίδιοι διάδικοι.
- 37 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι ημερομηνίες κατά τις οποίες η προσφεύγουσα πληροφορήθηκε με ακρίβεια την εκδούσα αρχή, το περιεχόμενο και την αιτιολογία των επίδικων αποφάσεων ώστε να μπορεί να κάνει χρήση του δικαιώματός της για άσκηση προσφυγής (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 5ης Μαρτίου 1980, 76/79, Könecke κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/I, σ. 349, σκέψη 7, και της 6ης Δεκεμβρίου 1990, C-180/88, Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-4413, σκέψη 22) είναι η 28η Ιανουαρίου και η 4η Φεβρουαρίου 1997 (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 22 και 24). Η πρώτη ημερομηνία είναι εκείνη κατά την οποία η προσφεύγουσα παραδέχεται ότι έλαβε αντίγραφο των επίδικων αποφάσεων από το DAFSE. Η δεύτερη ημερομηνία είναι εκείνη κατά την οποία η προσφεύγουσα κατέθεσε τις παρατηρήσεις της σχετικά με το αίτημα καταργήσεως της δίκης που διατύπωσε η Επιτροπή στο υπόμνημά της αντικρούσεως στην υπόθεση T-145/95, στο οποίο είχαν επισυναφθεί αντίγραφα των επίδικων αποφάσεων.
- 38 Επομένως, η υπό κρίση προσφυγή ασκήθηκε εντός της δέμηνης προθεσμίας που τάσσει το άρθρο 173, πέμπτο εδάφιο, της Συνθήκης, παρεκταθείσας λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες, η οποία υπολογίζεται από την ημερομηνία κατά την οποία η προσφεύγουσα έλαβε γνώση των επίδικων αποφάσεων.
- 39 Επομένως, η εν λόγω προσφυγή είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

- 40 Η προσφεύγουσα προβάλλει, κατ' ουσίαν, τέσσερις λόγους ακυρώσεως, αντλούμενους, πρώτον, από παράβαση της εφαρμοστέας ρυθμίσεως, η οποία απορρέει από τη δεύτερη πιστοποίηση στην οποία προέβη το DAFSE, δεύτερον, από παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης, τρίτον, από κατάχρηση εξουσίας και, τέταρτον, από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση της εφαρμοστέας ρυθμίσεως, η οποία απορρέει από τη δεύτερη πιστοποίηση στην οποία προέβη το DAFSE

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 41 Η προσφεύγουσα προβάλλει πλημμέλειες της δεύτερης πιστοποίησης στην οποία προέβη το DAFSE, στις 9 Σεπτεμβρίου 1994, όσον αφορά το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια των δαπανών που υπέβαλε προς στήριξη της αιτήσεώς της πληρωμής του υπολοίπου των δύο χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ, προκειμένου να αμφισβητήσει τη νομιμότητα των δύο επίδικων αποφάσεων που εκδόθηκαν βάσει της εν λόγω πιστοποίησης.

- 42 Ο παρών λόγος ακυρώσεως περιλαμβάνει τρία σκέλη.

— Πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως

- 43 Η προσφεύγουσα επικαλείται την έλλειψη *ratione temporis* αρμοδιότητας του DAFSE. Κατά την άποψή της, το DAFSE δεν μπορούσε, μέσω μιας δεύτερης πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας, να αναιρέσει τα πορίσματα εκείνης στην οποία είχε προβεί στις 30 Οκτωβρίου 1989, σύμφωνα με

το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83. Κατά τα άρθρα 1, παράγραφος 2, 4 και 6, παράγραφοι 1 και 2, της αποφάσεως 83/673, η πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των δαπανών που αναγράφονται στην αίτηση πληρωμής χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ που έχει υποβάλει ο αποδέκτης της συνδρομής πρέπει να πραγματοποιείται εντός προθεσμίας δεκατριών μηνών μετά την ημερομηνία τεματισμού των χρηματοδοτούμενων κατ' αυτόν τον τρόπον προγραμμάτων. Όμως, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα τεμάτισε τα προγράμματα που χρηματοδοτήθηκαν με τις δύο χρηματοδοτικές συνδρομές του ΕΚΤ κατά τα τέλη του έτους 1989. Επομένως, η δεύτερη πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας, στην οποία προέβη το DAFSE το 1994, πραγματοποιήθηκε προδήλως μετά την εκπνοή της προθεσμίας που τάσσουν οι διατάξεις αυτές.

- 44 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η Επιτροπή δεν μπορεί τώρα να επιχειρήσει να δικαιολογήσει τη δεύτερη πιστοποίηση, ισχυριζόμενη ότι το DAFSE έτρεφε ήδη από τις 25 Ιανουαρίου 1990 ορισμένες αμφιβολίες όσον αφορά το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια των δαπανών που είχαν υποβληθεί ως παράρτημα της αιτήσεώς της πληρωμής. Η προσφεύγουσα τονίζει ότι, αν το DAFSE είχε τέτοιες αμφιβολίες τον Οκτώβριο του 1989, οπότε προέβη στην πρώτη πιστοποίηση, θα μπορούσε να της τις είχε γνωστοποιήσει στις 2 Φεβρουαρίου 1990, πράγμα το οποίο δεν έπραξε. Η προσφεύγουσα τονίζει επιπλέον ότι το από 2 Φεβρουαρίου 1990 έγγραφο του DAFSE, που την πληροφορούσε σχετικά με την πρώτη πιστοποίηση, δεν διευκρίνιζε ότι είχε προβεί στην πιστοποίηση αυτή υπό κάποια επιφύλαξη.
- 45 Ομοίως, στο υπόμνημά της απαντήσεως, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι οι δαπάνες στην επιλεξιμότητα των οποίων αναφέρεται η Επιτροπή με το υπόμνημά της αντικρούσεως αφορούν παροχές υπηρεσιών που αποδεικνύονται βάσει εγγράφων προερχομένων από δύο άλλες επιχειρήσεις. Δεδομένου ότι οι υπηρεσίες αυτές παρασχέθηκαν από τις δύο αυτές επιχειρήσεις και ότι τα τιμολόγια τους εξοφλήθηκαν από την προσφεύγουσα, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι δεν μπορούν της προσαφθούν οι ενδεχόμενες παρατυπίες που διαπιστώνονται στα έγγραφα αυτά.
- 46 Η Επιτροπή απορρίπτει την ερμηνεία των εφαρμοστέων κανονιστικών διατάξεων την οποία υποστηρίζει η προσφεύγουσα.
- 47 Κατ' αρχάς, η Επιτροπή διατείνεται ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83 δεν τάσσει καμία προθεσμία όσον αφορά τη μείωση χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ και ότι ούτε το άρθρο 7 του κανονισμού αυτού

τάσσει προθεσμία για τη διενέργεια των ελέγχων τους οποίους προβλέπει. Στην πραγματικότητα, η κατάσταση αυτή εκφράζει τη βούληση του κοινοτικού νομοθέτη να μην εξαρτήσει τη μείωση μιας συνδρομής ή τη διενέργεια ελέγχου από τυχόν υπόνοιες παρατυπιών ως προς την τήρηση των προθεσμιών.

48 Ακολούθως, η Επιτροπή τονίζει ότι, μολονότι, στις 30 Οκτωβρίου 1989, το πορτογαλικό Δημόσιο πιστοποίησε το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου των χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ την οποία υπέβαλε η προσφεύγουσα, ο επιφορτισμένος με τον φάκελο ειδικός του DAFSE πρότεινε ήδη από τότε, με το ενημερωτικό του δελτίο της 27ης Οκτωβρίου 1989, τη διενέργεια οικονομικού ελέγχου επί των οικείων σχεδίων λόγω των διαπιστωθέντων κενών. Η Επιτροπή συνάγει εντεύθεν ότι το DAFSE πιστοποίησε τα πραγματικά και λογιστικά στοιχεία που περιείχονταν στην αίτηση πληρωμής του υπολοίπου των συνδρομών υπό όρους, προκειμένου να προστατεύσει τα συμφέροντα της προσφεύγουσας, η οποία, άλλως, θα είχε απολέσει το δικαίωμα να της καταβληθούν οι συνδρομές από την Επιτροπή, ακόμη κι αν οι υπόνοιες περί της υπάρξεως παρατυπιών δεν επιβεβαιώνονταν μεταγενέστερα. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, στις 25 Ιανουαρίου 1990, το DAFSE ζήτησε από την IGF να προβεί σε έλεγχο των οικείων φακέλων.

49 Τέλος, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η προσφεύγουσα γνώριζε κάλλιστα τους λόγους για τους οποίους το DAFSE αμφέβαλλε για την επιλεξιμότητα ορισμένων δαπανών, αφού, στις 26 Ιανουαρίου 1994, πληροφορήθηκε τα πορίσματα του διενεργηθέντος με πρωτοβουλία του DAFSE ελέγχου και της δόθηκε η δυνατότητα να διατυπώσει σχόλια επ' αυτών. Ωστόσο, κατ' αυτήν την περίσταση, η προσφεύγουσα δεν κατόρθωσε να θέσει υπό αμφισβήτηση το βάσιμο της αναλύσεως την οποία περιείχαν τα πορίσματα του λογιστικού αυτού ελέγχου ούτε να προσκομίσει οποιοδήποτε αποδεικτικό στοιχείο ικανό να αναιρέσει τα εν λόγω συμπεράσματα. Η Επιτροπή παραθέτει ακριβώς ορισμένα αποσπάσματα των πορισμάτων του λογιστικού ελέγχου, τα οποία αφορούν τις παροχές υπηρεσιών και τα έγγραφα δύο επιχειρήσεων στις οποίες απευθύνθηκε η προσφεύγουσα για την εκτέλεση των προγραμμαμάτων που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο των δύο σχεδίων της. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής της, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο των πορισμάτων του λογιστικού αυτού ελέγχου.

— Δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως

50 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το DAFSE υπερέβη τις αρμοδιότητες που του αναγνωρίζονται στον τομέα αυτό από το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 και από το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο d, του πορτογαλικού νομοθετικού διατάγματος 37/91. Οι διατάξεις αυτές περιορίζουν την αρμοδιότητα του DAFSE αποκλειστικά στην πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που επισυνάπτονται στην αίτηση πληρωμής του υπολοίπου των χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ. Το DAFSE μπορεί να κάνει χρήση της εξουσίας του για την πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων αυτών μόνο κατά το χρονικό σημείο της διαβίβασης της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου. Εν προκειμένω, όμως, η δεύτερη πιστοποίηση εκ μέρους του DAFSE του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων, η οποία γνωστοποιήθηκε στην προσφεύγουσα με το από 9 Σεπτεμβρίου 1994 έγγραφο, αφορούσε άλλα στοιχεία πλην εκείνων που είχαν διαβιβαστεί κατά την πρώτη πιστοποίηση, της 30ής Οκτωβρίου 1989. Επομένως, γι' αυτόν τον λόγο, η ανάκληση της πρώτης πράξεως πιστοποίησης, την οποία είχε ως αποτέλεσμα η δεύτερη πιστοποίηση, είναι παράνομη. Η προσφεύγουσα επισημαίνει επίσης τις επιπτώσεις της πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας στην οποία προέβη το DAFSE επί της εθνικής χρηματοδοτικής συνδρομής, δυνάμει των σχετικών διατάξεων της πορτογαλικής ρυθμίσεως, τονίζοντας ότι η πιστοποίηση αυτή παρέχει δικαίωμα λήψεως εθνικής συνδρομής.

51 Η Επιτροπή απαντά ότι το γεγονός ότι το DAFSE έχει προβεί σε πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83, δεν σημαίνει ότι ο οργανισμός αυτός δεν μπορεί πλέον να εξετάσει εκ των υστέρων την αίτηση πληρωμής του υπολοίπου και, εφόσον είναι αναγκαίο, να υποβάλει στην Επιτροπή μια διορθωμένη αίτηση πληρωμής. Η υποχρέωση πιστοποίησης που φέρει το κράτος μέλος εξηγείται, αφενός, από τη μέριμνα αποτροπής των παρατυπιών κατά τη χρήση της συνδρομής του ΕΚΤ και, αφετέρου, από την προβλεπόμενη από το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 2950/83 επικουρική ευθύνη του κράτους μέλους για την καταβολή μιας παρατύπως χρησιμοποιηθείσας συνδρομής. Επομένως, το DAFSE, προβαίνοντας το 1994 στην οριστική πιστοποίηση της αιτήσεως πληρωμής των υπολοίπων, κατόπιν διορθώσεως των παρατυπιών που είχαν διαπιστωθεί κατά την εκτέλεση των προγραμμάτων, δεν εξέδωσε νέα πράξη ακυρώσασα την πρώτη πράξη πιστοποίησης, η οποία εκδόθηκε στις 30 Οκτωβρίου 1989.

52 Ομοίως, οι δαπάνες που δεν πιστοποιήθηκαν από το κράτος μέλος δεν εκφεύγουν της εκτιμήσεως της Επιτροπής, δεδομένου ότι το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 2950/83 προβλέπει ότι «τα κράτη μέλη θέτουν στη διάθεση της Επιτροπής τα δικαιολογητικά στοιχεία της βεβαίωσης που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφοι 2 και 4». Επιπλέον, με την απόφασή του της 13ης Δεκεμβρίου 1995, Τ-85/94 (122), Επιτροπή κατά Branco (Συλλογή 1995, σ. ΙΙ-2993,

σκέψεις 23 και 24), το Πρωτοδικείο υπενθύμισε ότι η Επιτροπή είναι εκείνη που αποφαίνεται επί των αιτήσεων πληρωμής του υπολοίπου και ότι αυτή — και μόνον αυτή — έχει το δικαίωμα να μειώνει μια χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΚΤ, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, καθώς και ότι η Επιτροπή είναι εκείνη που αναλαμβάνει, έναντι του αποδέκτη της συνδρομής του ΕΚΤ, τη νομική ευθύνη της αποφάσεως με την οποία μειώνεται η συνδρομή του, ανεξαρτήτως του εάν η μείωση αυτή προτάθηκε ή όχι από την οικεία εθνική αρχή.

- 53 Όσον αφορά την επίπτωση της πιστοποίησης επί της εθνικής συνδρομής, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η συνδρομή αυτή δεν καταβλήθηκε εν προκειμένω, επειδή ο αρμόδιος εθνικός οργανισμός έτρεφε ήδη κατά την εποχή εκείνη υπόνοιες σχετικά με τον νομότυπο χαρακτήρα ορισμένων δαπανών. Επιπλέον, φρονεί ότι, ακόμη κι αν είχε καταβληθεί η εθνική συνδρομή, τούτο δεν θα είχε παράσχει κανένα δικαίωμα στην προσφεύγουσα δυνάμει του πορτογαλικού δικαίου.

— Τρίτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως

- 54 Η προσφεύγουσα τονίζει ότι, κατά τη διενέργεια της δεύτερης πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας, η οποία περιήλθε σε γνώση της στις 9 Σεπτεμβρίου 1994, το DAFSE χρησιμοποίησε ένα κριτήριο περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως». Όμως, αφενός, το DAFSE δεν είχε αρμοδιότητα να εφαρμόσει ένα τέτοιο κριτήριο κατά την πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας στην οποία όφειλε να προβεί και, αφετέρου, το κριτήριο αυτό δεν είχε χρησιμοποιηθεί κατά την πρώτη πιστοποίηση, της 30ής Οκτωβρίου 1989.

- 55 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι το DAFSE ουδέποτε της προσήψε ότι δεν πραγματοποίησε όντως ή ότι δεν καταχώρισε στους λογαριασμούς τις δαπάνες που αναφέρονται στις αιτήσεις πληρωμής του 1989, ενώ συγχρόνως υποστηρίζει ότι, βάσει της κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Επιτροπής και του DAFSE, το DAFSE είναι επιφορτισμένο μόνο με τον έλεγχο του αν τα στοιχεία που αναγράφονται στην αίτηση πληρωμής και η λογιστική τους καταχώριση ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Εντεύθεν συνάγει ότι το DAFSE δεν μπορεί να ελέγχει εκ των υστέρων την τήρηση της αποφάσεως περί εγκρίσεως μιας χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ, πολλώ μάλλον υπό το πρίσμα του

κριτηρίου του «ευλόγου χαρακτήρα» και της «χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης». Πράγματι, λαμβανομένης υπόψη της διαχειριστικής αυτονομίας του ΕΚΤ, ως οργάνου μιας κοινοτικής πολιτικής απασχολήσεως και επαγγελματικής καταρτίσεως, καθώς και της ανάγκης ομοίμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και, ειδικότερα, των προϋποθέσεων που καθορίζονται στην απόφαση περί εγκρίσεως μιας αιτήσεως κοινοτικής χρηματοδοτικής συνδρομής, η κρίση σχετικά με την τήρηση των τελευταίων αυτών προϋποθέσεων εναπόκειται αποκλειστικά στην Επιτροπή.

- 56 Στο πλαίσιο της πιστοποίησεως του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας, το DAFSE μπορεί είτε να δεχθεί το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια των υποβληθέντων από τον αποδέκτη της συνδρομής στοιχείων και, επομένως, να τα πιστοποιήσει, είτε να συναγάγει ότι είναι ανακριβή από πραγματικής και λογιστικής απόψεως, με αποτέλεσμα να αρνηθεί να τα πιστοποιήσει. Εν πάση περιπτώσει, το DAFSE δεν μπορεί να εκφέρει αξιολογική κρίση σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά τα οποία οφείλει να πιστοποιήσει. Στην πραγματικότητα, οι διαφορές που διαπιστώθηκαν μεταξύ της πιστοποίησεως που πραγματοποιήθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 1990 και εκείνης που πραγματοποιήθηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 1994 εξηγούνται από την εφαρμογή του κριτηρίου περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως».
- 57 Περαιτέρω, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι το DAFSE δεν προσδιόρισε το προαναφερθέν κριτήριο πριν το εφαρμόσει στο πλαίσιο της δεύτερης πιστοποίησεως ούτε το ανέφερε κατά την πρώτη πιστοποίηση.
- 58 Η Επιτροπή απαντά ότι η μείωση των χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ στηρίζεται όχι μόνο στην εφαρμογή ενός κριτηρίου περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως», αλλά επίσης στη μη τήρηση ορισμένων άλλων προϋποθέσεων που είχαν τεθεί με τις αποφάσεις περί εγκρίσεως των αιτήσεων συνδρομής. Το εν λόγω κριτήριο περιλαμβάνεται, εξάλλου, μεταξύ των προϋποθέσεων που ορίζουν οι τελευταίες αυτές αποφάσεις. Ειδικότερα, υπογράφοντας την πράξη περί αποδοχής της εγκριτικής αποφάσεως, η προσφεύγουσα ανέλαβε την υποχρέωση να χρησιμοποιήσει τις χορηγούμενες επιδοτήσεις σύμφωνα με τους εν ισχύ εθνικούς και κοινοτικούς κανόνες. Όμως, τόσο οι επίμαχοι εθνικοί κανόνες όσο και οι επίμαχοι κοινοτικοί κανόνες προβλέπουν ακριβώς την εφαρμογή κριτηρίων χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισεως.

- 59 Το άρθρο 7 του κανονισμού 2950/83 προβλέπει τη δυνατότητα διενέργειας ελέγχων του περιεχομένου της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου και ότι το κράτος μέλος παρέχει υποστήριξη στην Επιτροπή όσον αφορά τους ελέγχους αυτούς, υπό την επιφύλαξη των ελέγχων που πραγματοποιεί το ίδιο το κράτος μέλος.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 60 Πριν εξεταστούν τα τρία σκέλη του πρώτου λόγου ακυρώσεως και προκειμένου να καταστεί δυνατή η εξέταση αυτή, είναι αναγκαίο να προσδιοριστεί η φύση και η σημασία της πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας, υπό την έννοια της επίμαχης κοινοτικής ρυθμίσεως.

— Ως προς τη φύση και τη σημασία της πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας

- 61 Το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83, που είναι η μόνη διάταξη που αφορά την πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των αιτήσεων πληρωμής του υπολοίπου, ορίζει τα εξής:

«Οι αιτήσεις για την προκαταβολή του υπολοίπου περιέχουν λεπτομερή έκθεση για το περιεχόμενο, τα αποτελέσματα και τις χρηματοδοτικές πλευρές της σχετικής ενέργειας. Το κράτος μέλος βεβαιώνει την πραγματική και λογιστική ακρίβεια των στοιχείων που περιέχονται στις αιτήσεις πληρωμής.»

- 62 Η πιστοποίηση που διαλαμβάνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του ιδίου κανονισμού αφορά αποκλειστικά την ενδεχόμενη δεύτερη προκαταβολή που μπορεί να καταβληθεί, ύψους μέχρι 30 %, και αντικείμενό της είναι η πραγματοποίηση του ημίσεος του προγράμματος σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην εγκριτική απόφαση.

- 63 Το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 2950/83 επιβάλλει επιπλέον στα κράτη μέλη την υποχρέωση να θέτουν «στη διάθεση της Επιτροπής τα δικαιολογητικά στοιχεία της βεβαιώσεως που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφοι 2 και 4».
- 64 Αντιθέτως, η εν λόγω πιστοποίηση δεν διαλαμβάνεται στις διατάξεις ούτε της αποφάσεως 83/516 ούτε της αποφάσεως 83/673, παρά το γεγονός ότι γίνεται λόγος γι' αυτήν στο παράρτημα 2 της δεύτερης από τις εν λόγω αποφάσεις, το οποίο περιλαμβάνει ένα αντίτυπο του εντύπου που οφείλει να συμπληρώσει ο αποδέκτης για να επιτύχει την πληρωμή του υπολοίπου.
- 65 Ωστόσο, το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, της αποφάσεως 83/673 διευκρινίζει τα εξής:

«Οι αιτήσεις για πληρωμή πρέπει να υποβάλλονται από τα κράτη μέλη στην Επιτροπή μέσα σε δέκα μήνες μετά την ημερομηνία τετραμηνιαίου των ενεργειών. Η πληρωμή συνδρομής για την οποία υποβάλλεται αίτηση μετά την παρέλευση αυτής της προθεσμίας αποκλείεται.

Οι προκαταβολές πρέπει να επιστρέφονται όταν το κόστος της σχετικής ενέργειας δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με το έντυπο του παραρτήματος 2, μέσα σε τρεις μήνες μετά τη λήξη της προθεσμίας των δέκα μηνών που αναφέρεται στην παράγραφο 1.»

- 66 Το έντυπο του παραρτήματος 2 είναι εκείνο που ο αποδέκτης της συνδρομής υποβάλλει στο κράτος μέλος προκειμένου να του παράσχει τη δυνατότητα να προβεί στην πιστοποίηση που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 64).

- 67 Η πιστοποίηση για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 έγκειται, επομένως, στον έλεγχο του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που έχουν διαβιβαστεί προς στήριξη της υποβληθείσας από τον αποδέκτη συνδρομής αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου της συνδρομής αυτής. Μια στήλη του εντύπου που περιέχεται στο παράρτημα 2 της αποφάσεως 83/673 προορίζεται ειδικά για τον σκοπό αυτό.
- 68 Οσάκις ο αποδέκτης διαβιβάζει στις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους αίτηση πληρωμής του υπολοίπου μιας χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ, οι εν λόγω αρχές έχουν τρεις εναλλακτικές δυνατότητες, όσον αφορά τη στάση που μπορούν να υιοθετήσουν. Μπορούν να διαβιβάσουν την αίτηση ως έχει, πιστοποιώντας το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια του συνόλου των υποβληθεισών δαπανών. Μπορούν επίσης να διαβιβάσουν την αίτηση αυτή στην Επιτροπή, διευκρινίζοντας ότι πιστοποιούν το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια μόνον ενός μέρους των υποβληθέντων στοιχείων, όπως έπραξε εν προκειμένω το DAFSE στις 30 Οκτωβρίου 1989. Τέλος, μπορούν να απόσχουν από οποιαδήποτε ενέργεια, οπότε υπάρχει ο κίνδυνος να απολέσει ο αποδέκτης το δικαίωμα να εισπράξει το ποσό της εγκριθείσας κοινοτικής συνδρομής που δεν του έχει ακόμη καταβληθεί, αν η αδράνεια των εθνικών αρχών του κράτους μέλους εξακολουθήσει μέχρι [και μετά] την εκπνοή της προθεσμίας που τάσσει προς τον σκοπό αυτό το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 83/673. Επομένως, όπως ισχυρίζεται και η προσφεύγουσα, η έλλειψη πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας μιας δαπάνης συνιστά τελική απόφαση όσον αφορά τη χρηματοδότηση, δεδομένου ότι η εξουσία πιστοποίησης που προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 4, πρέπει να ασκείται εντός ορισμένης προθεσμίας.
- 69 Όσον αφορά τη σημασία της εν λόγω πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας, επιβάλλεται η διαπίστωση, πρώτον, ότι η πράξη πιστοποίησης που εκδίδει το κράτος μέλος δεν το απαλλάσσει από τις λοιπές υποχρεώσεις που υπέχει από την εφαρμοστέα κοινοτική ρύθμιση.
- 70 Έτσι, ακόμη κι αν έχει ήδη πραγματοποιήσει την πιστοποίηση που προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83, το κράτος μέλος εξακολουθεί να δεσμεύεται από το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 83/516, το οποίο προβλέπει ότι:

«Τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη εγγυώνται το αίσιο πέρας των ενεργειών (...).»

71 Το εν λόγω κράτος μέλος δεσμεύεται επίσης από το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673, το οποίο προβλέπει τα εξής:

«Όταν η διαχείριση ενέργειας για την οποία χορηγήθηκε συνδρομή αποτελεί το αντικείμενο έρευνας λόγω εικαζόμενων παρατυπιών, το κράτος μέλος ειδοποιεί αμελλητί την Επιτροπή.»

72 Οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις αυτές δεν υπόκεινται σε κανέναν χρονικό περιορισμό και πρέπει να ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι υφίστανται καθ' όλη τη διάρκεια της διαχείρισεως ενός προγράμματος που χρηματοδοτείται από το ΕΚΤ. Όμως, το χρονικό διάστημα που διαρρέει μεταξύ της διαβιβάσεως από το κράτος μέλος της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου της χρηματοδοτικής συνδρομής, την οποία υπέβαλε ο αποδέκτης της εν λόγω συνδρομής, και της εκδόσεως της αποφάσεως της Επιτροπής δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν εμπίπτει στο πλαίσιο της διαχείρισεως ενός τέτοιου προγράμματος, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673. Εξάλλου, καθίσταται φανερό ότι το κράτος μέλος θεωρείται προνομιούχος εταίρος της Επιτροπής, τόσο στο πλαίσιο του άρθρου 5, παράγραφος 5, εν τέλει, του κανονισμού 2950/83, κατά το οποίο «η Επιτροπή ενημερώνει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά την καταβολή της πληρωμής», όσο και στο πλαίσιο των άρθρων 6 και 7 του ίδιου κανονισμού, που οργανώνουν τη διαδικασία που εφαρμόζεται οσάκις η Επιτροπή διαπιστώνει ότι δεν τηρήθηκαν οι προϋποθέσεις χορηγήσεως ή οσάκις επιθυμεί να προβεί σε ορισμένους ελέγχους σε σχέση με μια αίτηση πληρωμής. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν, επομένως, ότι το κράτος μέλος εξακολουθεί να βαρύνεται με ορισμένες υποχρεώσεις και μετά την πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83. Τέλος, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, δεδομένου ότι από το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673 ουδόλως συνάγεται ότι οι παρατυπίες τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να καταγγέλλουν στην Επιτροπή, μόλις έχουν σχετικές υπόνοιες, πρέπει οπωσδήποτε να συνιστούν απάτη, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυριστεί, όπως άφηνε να εννοηθεί σε απάντησή της σε ερώτηση του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι, αν οι παρατυπίες δεν συνιστούν απάτη, η επιβαλλόμενη στα κράτη μέλη υποχρέωση καθίσταται κενή περιεχομένου.

73 Επιπλέον, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά τη νομολογία, μόνον η Επιτροπή είναι αρμόδια για τη μείωση μιας κοινοτικής συνδρομής στο πλαίσιο του ΕΚΤ (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-32/95 P, Επι-

τροπή κατά Lisrestal κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-5373, σκέψη 29, και την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Branco, σκέψη 23). Η άσκηση αυτής της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Επιτροπής δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την πιστοποίηση που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83. Πράγματι, η Επιτροπή διατηρεί την ευχέρεια να μειώσει μια κοινοτική συνδρομή ακόμη κι αν το κράτος μέλος πιστοποίησε το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια του συνόλου των στοιχείων που προσκομίστηκαν προς στήριξη της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου. Η ρύθμιση δεν τάσσει καμία ιδιαίτερη προθεσμία για την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής.

74 Κατά συνέπεια, λαμβανομένης υπόψη της εγγυήσεως του αισίου πέρας των χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, την οποία οφείλουν να παρέχουν τα κράτη μέλη, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 83/516, καθώς και της προβλεπόμενης στο άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673 υποχρεώσεως των κρατών μελών να καταγγέλλουν στην Επιτροπή κάθε υπόνοια περί παρατυπίας, κάθε πιστοποίηση που πραγματοποιείται δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 πρέπει να θεωρείται ως συνιστώσα εξ ορισμού ενέργεια στην οποία το κράτος μέλος προβαίνει υπό κάθε επιφύλαξη. Μια διαφορετική ερμηνεία θα περιόριζε την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 7 της αποφάσεως 83/673, που υποχρεώνει το κράτος μέλος να καταγγέλλει τις παρατυπίες που διαπιστώνονται στο πλαίσιο της διαχειρίσεως των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται μέσω του ΕΚΤ.

— Ως προς το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως

75 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να προβάλει την έλλειψη *ratione temporis* αρμοδιότητας του DAFSE για τη διενέργεια των πράξεων ελέγχου που διαλαμβάνονται στο από 9 Σεπτεμβρίου 1994 έγγραφό της. Κατ' αρχάς, οι πράξεις αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως εκδήλωση μιας δεύτερης πιστοποιήσεως του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας, υπό την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για την εκτέλεση καθηκόντων τα οποία έχουν ανατεθεί στις αρμόδιες αρχές της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, στο πλαίσιο της υλοπίσεως των χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 83/516 και το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673. Όπως επισήμανε η Επιτροπή, χωρίς να αντικρουστεί από την προσφεύγουσα, από τα τεχνικά δελτία που κατάρτισε στις 25 Ιανουαρίου 1990 το μέλος του προσωπικού του DAFSE που ήταν επιφορτισμένο με την εξέταση της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου των συνδρομών προκύπτει ότι, ήδη κατά την ημερομηνία εκείνη, υπήρχαν υπόνοιες για παρατυπίες. Η μία και μοναδική πιστο-

ποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της υποθέσεως αυτής και η οποία πληροί την προϋπόθεση του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83, είναι η πράξη στην οποία παραπέμπει το DAFSE στο από 2 Φεβρουαρίου 1990 έγγραφό του. Εξάλλου, η πιστοποίηση αυτή πληροί, όπως παραδέχεται και η προσφεύγουσα, τις περί προθεσμίας προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 83/673.

76 Το γεγονός ότι το DAFSE δεν ενημέρωσε την προσφεύγουσα για τις υπόνοιες που έτρεφε σχετικά με την αίτησή της πληρωμής του υπολοίπου των συνδρομών όταν της γνωστοποίησε, στις 2 Φεβρουαρίου 1990, την πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας στην οποία προέβη δεν μπορεί να επηρεάσει τη νομιμότητα των επίδικων αποφάσεων, δεδομένου ότι το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673 ουδόλως επιβάλλει στο κράτος μέλος ή στην Επιτροπή την υποχρέωση να πληροφορούν τον αποδέκτη αμέσως για την ύπαρξη υπονοιών όσον αφορά τον νομότυπο χαρακτήρα των στοιχείων που έχουν υποβληθεί προς στήριξη αιτήσεως πληρωμής ενός υπολοίπου. Ομοίως, είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι στο από 2 Φεβρουαρίου 1990 έγγραφο του DAFSE δεν αναφέρεται επισήμως ότι η πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας πραγματοποιήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 1989 υπό κάθε επιφύλαξη. Πράγματι, από τις εφαρμοστέες κανονιστικές διατάξεις προκύπτει ότι μια πιστοποίηση πραγματοποιηθείσα σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 δεν απαλλάσσει το οικείο κράτος μέλος από τις λοιπές υποχρεώσεις που του επιβάλλουν οι εν λόγω κανονιστικές διατάξεις.

77 Ακολούθως, πρέπει να τονιστεί ότι οι επίδικες αποφάσεις ουδόλως αναφέρονται στην ύπαρξη δύο πιστοποιήσεων, υπό την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83. Η μόνη πιστοποίηση αυτού του είδους στην οποία παραπέμπουν (τρίτη αιτιολογική σκέψη) είναι εκείνη που πραγματοποιήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 1989. Επιπλέον, μολονότι στο από 9 Σεπτεμβρίου 1994 έγγραφό του το DAFSE αναφέρεται επανειλημμένα σε μια πιστοποίηση (certificação), δεν αναφέρει το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83.

78 Τέλος, τόσο σχετικά με την υποχρέωση του κράτους μέλους να ενημερώνει την Επιτροπή οσάκις τρέφει υπόνοιες για την ύπαρξη ορισμένων παρατυπιών όσο και σχετικά με την αρμοδιότητα της Επιτροπής για τη μείωση συνδρομών του

ΕΚΤ, η κοινοτική ρύθμιση δεν τάσσει καμία ιδιαίτερη προθεσμία (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 71 και 72). Κατά συνέπεια, ακόμη κι αν έπρεπε να γίνει δεκτό ότι η εν λόγω υποχρέωση και η εν λόγω αρμοδιότητα πρέπει να ασκούνται εντός ευλόγου προθεσμίας, θα αρκούσε να επισημανθεί ότι, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα, μολονότι αναφέρθηκε στις διάφορες αυτές προθεσμίες, δεν ισχυρίστηκε ότι η διάρκεια των χρονικών διαστημάτων που μεσολάβησαν μεταξύ των διαφόρων πράξεων που εξέδωσαν το DAFSE και η Επιτροπή υπερέβη τα όρια του ευλόγου χρόνου με αποτέλεσμα να Οίξει, ως τιαυτή, τη νομιμότητα των επίδικων αποφάσεων.

79 Επομένως, το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως είναι αβάσιμο.

— Ως προς το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως

80 Από τις απόψεις σχετικά με τη φύση και τη σημασία της πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας προκύπτει επίσης ότι, διενεργώντας ορισμένες συμπληρωματικές έρευνες και ορισμένους ελέγχους, το DAFSE δεν υπερέβη τις αρμοδιότητες που απονέμει η κοινοτική ρύθμιση στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της διαχείρισης της διαδικασίας εξετάσεως μιας αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου μιας χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ. Αντιθέτως, η στάση του δείχνει ότι εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που του επιβάλλει η ρύθμιση αυτή, ιδίως δε το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 71).

81 Επιπλέον, δεδομένου ότι οι πράξεις που εξέδωσε το DAFSE μετά την πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας της 30ής Οκτωβρίου 1989 δεν μπορούν να εξομοιωθούν προς πιστοποίηση υπό την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι, κατ' αυτήν την περίπτωση, το DAFSE υπερέβη τις αρμοδιότητές του όσον αφορά την πιστοποίηση.

82 Τέλος, παρέλκει η απάντηση στο επιχείρημα που αντλεί η προσφεύγουσα από παράβαση της πορτογαλικής ρυθμίσεως, στο μέτρο που δεν απόκειται στο Πρωτοδικείο η εξέταση των συνεπειών μιας πιστοποίησης επί της καταβολής μιας εθνικής συνδρομής, ενόψει των διατάξεων του εθνικού δικαίου.

83 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως είναι αβάσιμο.

— Ως προς το τρίτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως

84 Πρέπει να εξεταστεί αν, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, κατά την εξέταση των αιτήσεων της πληρωμής του υπολοίπου εφαρμόστηκε ένα πρόσθετο κριτήριο, περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης», το οποίο δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των προϋποθέσεων που προβλέπουν οι αποφάσεις περί χορηγήσεως των οικείων συνδρομών.

85 Ενόψει της φύσεως και της σημασίας της πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83, είναι άνευ σημασίας, προκειμένου να αξιολογηθεί η νομιμότητα της εφαρμογής του κριτηρίου αυτού εν προκειμένω, το αν το εν λόγω κριτήριο αποτέλεσε αντικείμενο ιδιαίτερου ελέγχου στο πλαίσιο της πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας στην οποία προέβη το DAFSE στις 30 Οκτωβρίου 1989. Πράγματι, λαμβανομένων υπόψη των αρμοδιοτήτων που τους αναγνωρίζονται όσον αφορά τις εξακριβώσεις και τους ελέγχους, τόσο το κράτος μέλος όσο και η Επιτροπή πρέπει να έχουν την εξουσία να καταγγέλλουν κάθε παραβίαση εκ μέρους του αποδέκτη των προϋποθέσεων που τίθενται όσον αφορά τη χορήγηση της κοινοτικής χρηματοδοτικής συνδρομής, ανεξαρτήτως του εάν η παραβίαση αυτή συνιστά ή όχι απάτη.

86 Από τις δηλώσεις αποδοχής των αποφάσεων περί χορηγήσεως της συνδρομής τις οποίες υπέγραψε η προσφεύγουσα προκύπτει ότι η προσφεύγουσα ανέλαβε την υποχρέωση να τηρεί τις εφαρμοστέες εθνικές και κοινοτικές διατάξεις, υποχρέωση η οποία διατυπώθηκε ως εξής:

«1. Για κάθε νόμιμη χρήση δηλώνεται ότι: η/οι χορηγούμενη/ες επιδότηση/επιδότησεις θα χρησιμοποιηθεί/ούν σύμφωνα με τις εφαρμοστέες εθνικές και

κοινοτικές διατάξεις, καθώς και σύμφωνα με την εγκριτική απόφαση, στο πλαίσιο της εκτελέσεως του/των προγράμματος/προγραμμάτων το/τα οποίο/α αφορά ο προαναφερθείς φάκελος, όσον αφορά, ιδίως, το είδος της καταρτίσεως, τα επαγγέλματα, τον αριθμό των ωρών διδασκαλίας και τις υφιστάμενες προοπτικές απασχολήσεως (...).»

87 Όμως, δεν αμφισβητείται ότι τόσο το πορτογαλικό δίκαιο όσο και το κοινοτικό δίκαιο εξαρτούν τη χρήση των δημοσίων πόρων από την τήρηση μιας επιταγής περί χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως. Συναφώς, η Επιτροπή επικαλέστηκε, χωρίς να αντικρουστεί από την προσφεύγουσα, παρά τις ερωτήσεις που έθεσε το Πρωτοδικείο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, διατάξεις του πορτογαλικού δικαίου, αντληθείσες από την απόφαση 6/88 του Υφυπουργείου Απασχολήσεως και Επαγγελματικής Καταρτίσεως και από το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού (Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ) 610/90 του Συμβουλίου, της 13ης Μαρτίου 1990, για την τροποποίηση του δημοσιονομικού κανονισμού της 21ης Δεκεμβρίου 1977 που εφαρμόζεται στον γενικό προϋπολογισμό των ΕΚ (ΕΕ L 70, σ. 1).

88 Επομένως, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, οι παρατυπίες που καταγγέλθηκαν με τις επίδικες αποφάσεις δεν διαπιστώθηκαν βάσει της εφαρμογής ενός κριτηρίου το οποίο δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των προϋποθέσεων χορηγήσεως από τις οποίες εξαρτώνταν η πληρωμή των εν λόγω συνδρομών. Αντιθέτως, η εφαρμογή του κριτηρίου περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως», η οποία έγκειται απλώς στον έλεγχο εάν οι δαπάνες τις οποίες προβάλλει ο αποδέκτης και τις οποίες έχει εξοφλήσει αντικατοπτρίζουν προσηκόντως τις παροχές υπηρεσιών σχετικά με τις οποίες πραγματοποιήθηκαν, εμπίπτει κάλλιστα στο πλαίσιο του ελέγχου που οφείλει να πραγματοποιεί το κράτος μέλος πέραν της απλής πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας, σύμφωνα με το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673, οσάκις τρέφει υπόνοιες για την ύπαρξη παρατυπιών, ανεξαρτήτως του εάν συνιστούν ή όχι απάτη (βλ. ανωτέρω, σκέψη 71).

89 Όσον αφορά το υποστατό των παρατυπιών για τις οποίες κατηγορείται η προσφεύγουσα, οι επίδικες αποφάσεις παραπέμπουν στα πορίσματα του ελέγχου της IGF, τα οποία κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα στις 26 Ιανουαρίου 1994, και στις παρατηρήσεις που υπέβαλε η προσφεύγουσα στις 24 Φεβρουαρίου 1994.

90 Όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή στο υπόμνημά της αντικρούσεως, στο τρίτο εδάφιο του σημείου 3.3 των εν λόγω πορισμάτων ελέγχου αναφέρονται τα εξής:

«Βάσει των ελέγχων των λογιστικών βιβλίων της RSP και της DEPRON, τους οποίους διενήργησε η IGF, διατυπώθηκαν σοβαρές επιφυλάξεις τόσο σχετικά με την αξιοπιστία της DEPRON όσο και σχετικά με το αξιόπιστο των συνταχθέντων εγγράφων, στο μέτρο που διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα περιστατικά:

- α) έλλειψη αντιστοιχίας μεταξύ των κατά το τιμολόγιο παρασχεθεισών υπηρεσιών και των υπηρεσιών που παρασχέθηκαν σε προγενέστερο στάδιο·
- β) σημαντική διαφορά μεταξύ των αναφερομένων στο τιμολόγιο ποσών και του κόστους που αντιστοιχούσε στο γενεσιουργό αίτιο της τιμολογήσεως αυτής·
- γ) παράλειψη αναφοράς των ονομάτων των παρασχόντων υπηρεσίες και έλλειψη αντικειμενικών στοιχείων βάσει των οποίων μπορεί να αξιολογηθεί αν πράγματι παρασχέθηκαν οι υπηρεσίες ή η επάρκεια των οικείων ποσών.»

91 Ακολούθως, όπως υπογραμμίζει επίσης η Επιτροπή με το υπόμνημά της αντικρούσεως, στο σημείο 4 του ιδίου εγγράφου γίνεται λόγος για τον έλεγχο που πραγματοποίησε η IGF επί των λογιστικών βιβλίων της DEPRON, κατόπιν αιτήσεως του DAFSE της 5ης Σεπτεμβρίου 1991, μετά το πέρας του οποίου διατυπώθηκαν αμφιβολίες σχετικά με την επιλεξιμότητα των δαπανών που βεβαιώνονται από τα τιμολόγια και τις αποδείξεις της DEPRON.

92 Όμως, η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε, ούτε με τις παρατηρήσεις της της 24ης Φεβρουαρίου 1994 ούτε στο πλαίσιο της έγγραφης διαδικασίας, το αληθές των διαπιστώσεων και την ακρίβεια των συμπερασμάτων που περιέχονται στα πορίσματα του ελέγχου της IGF, αλλά αρκέστηκε απλώς, αφενός, να εκθέσει το ιστορικό των σχέσεων της με τη RSP και ότι δεν υπήρχε κανένας νομικός σύν-

δεσμος μεταξύ αυτής και της DEPRON, πέραν των εμπορικών σχέσεων που διατηρούσε με την επιχείρηση αυτή και, αφετέρου, να υπογραμμίσει ότι είχε εξοφλήσει τα τιμολόγια που της είχε διαβιβάσει η εν λόγω επιχείρηση.

93 Συναφώς, δεν μπορεί να επικαλεστεί ούτε ότι διαπιστώθηκαν παρατυπίες όσον αφορά τις παροχές υπηρεσιών από μια επιχείρηση της οποίας τα τιμολόγια έχει επιπλέον εξοφλήσει ούτε ότι τηρήθηκαν τα ανώτατα όρια δαπανών τα οποία επιτρέπει η απόφαση περί χορηγήσεως των συνδρομών, προκειμένου να απαλλαγεί από κάθε ευθύνη όσον αφορά τέτοιου είδους παρατυπίες. Εφόσον η προσφεύγουσα υπέβαλε τιμολόγια ως αντιστοιχούντα σε δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν για την εκτέλεση των οικείων σχεδίων, οι παρατυπίες που ενδεχομένως παρουσιάζουν τα τιμολόγια αυτά έχουν κατ' ανάγκη αντίκτυπο στον νομότυπο χαρακτήρα των εν λόγω δαπανών, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα είναι υποχρεωμένη να διασφαλίζει το νομότυπο όλων των δαπανών των οποίων ζητεί την ανάληψη, όσον αφορά τον υπολογισμό του ποσού των συνδρομών που πρόκειται να εισπράξει. Κατά συνέπεια, τέτοιου είδους παρατυπίες είναι καταλογιστέες στην προσφεύγουσα.

94 Εν πάση περιπτώσει, μολονότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ότι είχε αμφισβητήσει την ύπαρξη των παρατυπιών που καταγγέλθηκαν βάσει των πορισμάτων ελέγχου που της κοινοποιήθηκαν στις 26 Ιανουαρίου 1994, παραπέμποντας, χωρίς ορισμένη σειρά, στα σημεία 13, 14, 16, 19, 22, 24, 29, 32 και 36 του δικογράφου της προσφυγής της, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο ισχυρισμός αυτός δεν αποδεικνύεται από κανένα στοιχείο. Από τα ολιγάριθμα παρατεθέντα σημεία του δικογράφου της προσφυγής ουδόλως καθίσταται δυνατό να διαπιστωθεί η φύση και το περιεχόμενο των επικρίσεων που φέρονται ως διατυπωθείσες όσον αφορά την ύπαρξη των καταλογισθεισών παρατυπιών. Συναφώς, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι οι συμβάσεις στις οποίες στηρίζονται τα επίδικα τιμολόγια υποβλήθηκαν στο DAFSE και στην Επιτροπή προς έγκριση κατά την υποβολή της αρχικής αιτήσεως χορηγήσεως των συνδρομών δεν στηρίζεται σε κανένα αποδεικτικό στοιχείο. Επιπλέον, αντικρούεται από τα ίδια τα έγγραφα της προσφεύγουσας. Πράγματι, από δύο συμβάσεις που έχουν επισυναφθεί στις από 24 Φεβρουαρίου 1994 παρατηρήσεις της σχετικά με τα πορίσματα του ελέγχου της IGF (παράρτημα 3 των εν λόγω παρατηρήσεων) προκύπτει ότι οι εν λόγω συμβάσεις συνήφθησαν στις 19 Ιουλίου 1988, ήτοι αφού η Επιτροπή είχε εκδώσει τις αποφάσεις περί χορηγήσεως των συνδρομών, οι οποίες της κοινοποιήθηκαν από το DAFSE στις 25 Μαΐου 1988 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 8).

95 Τέλος, ορθώς η Επιτροπή παρατήρησε, χωρίς να αντικρουστεί από την προσφεύγουσα (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 90 έως 92), ότι οι παρατυπίες που επιστημάν-

θήκαν κατά τους ελέγχους της IGF και του DAFSE και που είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση των οικειών συνδρομών δεν διαπιστώθηκαν αποκλειστικά κατ' εφαρμογήν του κριτηρίου περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως».

- 96 Συνεπώς, το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως είναι αβάσιμο.
- 97 Επομένως, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Ως προς τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 98 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η εφαρμογή από το DAFSE ενός κριτηρίου περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως» συνιστά παραβίαση της υποχρώσεως αιτιολογήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 190 της Συνθήκης, δεδομένου ότι το κριτήριο αυτό δεν ορίστηκε προγενέστερα και δεν χρησιμοποιήθηκε κατά την πρώτη πιστοποίηση. Κατά την προσφεύγουσα, το DAFSE τροποποίησε τους κανόνες που διέπουν τις εργασίες πιστοποίησης και κατέστησε ασαφείς τις επίδικες αποφάσεις, έτσι ώστε η προσφεύγουσα να αδυνατεί να κατανοήσει την πραγματική σημασία του κριτηρίου αυτού.
- 99 Η προσφεύγουσα διαπιστώνει την ύπαρξη συγχύσεως, αν όχι αντιφάσεως, μεταξύ των αποφάσεων που εκδόθηκαν διαδοχικά από το DAFSE και την Επιτροπή στην παρούσα υπόθεση. Το ποσό των μειώσεων διαφέρει από την μια απόφαση στην άλλη, χωρίς να παρέχεται οποιαδήποτε εξήγηση. Έτσι, ενώ η προσφεύγουσα δικαιούνταν να λάβει ποσό ύψους 128 896 811 ESC κατόπιν της πρώτης πιστοποίησης, το DAFSE της ζήτησε, στις 9 Σεπτεμβρίου 1994, την

επιστροφή ποσού 62 856 998 ESC, ενώ η Επιτροπή της ζητεί τώρα, με τις επίδικες αποφάσεις, να επιστρέψει ποσό 34 571 349 ESC.

- 100 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η προσφεύγουσα δεν εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους καταγγέλλει την έλλειψη αιτιολογίας των επίδικων αποφάσεων. Ωστόσο, η Επιτροπή διευκρινίζει, διά παν ενδεχόμενο, ότι στις αιτιολογικές σκέψεις των αποφάσεων τονίζεται ότι αυτές στηρίζονται στα πορίσματα του ελέγχου που ζητήθηκε από το DAFSE, ότι η προσφεύγουσα ενημερώθηκε για τα πορίσματα αυτά και τους λόγους στους οποίους οφείλονται και ότι είχε την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της συναφώς.
- 101 Η Επιτροπή αμφισβητεί την ύπαρξη οποιασδήποτε συγχύσεως ή ακόμη αντιφάσεως μεταξύ των κοινοποιηθεισών από το DAFSE αποφάσεων και των επίδικων αποφάσεων, όσον αφορά τα επιστρεπτέα από την προσφεύγουσα ποσά. Η διαφορά που διαπιστώνεται οφείλεται στο ότι, σε αντίθεση προς τις επίδικες αποφάσεις, στις αποφάσεις που κοινοποιήθηκαν από το DAFSE ελήφθησαν υπόψη τα επιστρεπτέα ποσά της εθνικής συνδρομής. Τα [επιμέρους] στοιχεία της διαφοράς αυτής προκύπτουν από τα ενημερωτικά σημειώματα που προσκόμισε το DAFSE στις 9 Σεπτεμβρίου 1994. Συνεπώς, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε την ύπαρξη οποιασδήποτε ελλείψεως αιτιολογίας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 102 Κατά πάγια νομολογία, από την αιτιολογία που επιβάλλει το άρθρο 190 της Συνθήκης πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του οργάνου που εξέδωσε την πράξη, προκειμένου να μπορούν οι μεν ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους που υπαγόρευσαν τη λήψη του μέτρου, ο δε κοινοτικός δικαστής να ασκήσει τον έλεγχό του (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Απριλίου 1997, C-22/94, Irish Farmers Association κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-1809, σκέψη 39, και του Πρωτοδικείου της 14ης Ιουλίου 1997, T-81/95, Interhotel κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1265, σκέψη 72, καθώς και προαναφερθείσα νομολογία). Το περιεχόμενο της υποχρέωσης αυτής εξαρτάται από τη φύση της οικείας πράξεως και από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε.

- 103 Εν προκειμένω, πρέπει, κατ' αρχάς, να υπομνηστεί ότι, στο μέτρο που οι πράξεις που εξέδωσε το DAFSE το 1994 δεν συνιστούν πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας υπό την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 75), η εφαρμογή από το DAFSE ενός κριτηρίου περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης» είναι αδύνατο να τροποποιήσει τους σχετικούς με την πιστοποίηση κανόνες. Εξάλλου, οι παρατυπίες που διαπιστώθηκαν όσον αφορά την εκτέλεση των σχεδίων που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΚΤ δεν απορρέουν όλες από την εφαρμογή του κριτηρίου αυτού (βλ. ανωτέρω, σκέψη 95).
- 104 Κατά τα λοιπά, οι επίδικες αποφάσεις παραπέμπουν ρητά στα διάφορα στάδια της διαδικασίας βάσει της οποίας η Επιτροπή κατέληξε να μειώσει τις αρχικώς εγκριθείσες συνδρομές και να απαιτήσει την επιστροφή μέρους των χορηγηθεισών προκαταβολών. Στις αποφάσεις αυτές γίνεται λόγος, ιδίως, για τις πράξεις που εκδόθηκαν από τις αρμόδιες πορτογαλικές αρχές.
- 105 Εφόσον οι εν λόγω αποφάσεις δεν δηλώνουν ότι διαφοροποιούνται από τις πράξεις αυτές ως προς κάποιο ζήτημα, είναι λογικό να θεωρηθεί ότι το περιεχόμενο των πράξεων αυτών ενσωματώνεται στην αιτιολογία των αποφάσεων, τουλάχιστον στο μέτρο που η προσφεύγουσα είχε τη δυνατότητα να λάβει γνώση του περιεχομένου αυτού.
- 106 Στις επίδικες αποφάσεις γίνεται λόγος, ειδικότερα, για τα πορίσματα του ελέγχου που πραγματοποίησε η IGF (τέταρτη αιτιολογική σκέψη), για τη διαβίβαση των πορισμάτων αυτών στην προσφεύγουσα, στις 26 Ιανουαρίου 1994, και για τις παρατηρήσεις που διατύπωσε η προσφεύγουσα στις 24 Φεβρουαρίου 1994 (πέμπτη αιτιολογική σκέψη). Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι, στην εισαγωγή των εν λόγω παρατηρήσεών της, η προσφεύγουσα επισήμανε, πράγματι, σαφώς ότι σκοπούσε ακριβώς με αυτές να απαντήσει στους ισχυρισμούς που περιέχονταν στα πορίσματα του ελέγχου της IGF, που της διαβιβάστηκαν στις 26 Ιανουαρίου 1994.
- 107 Επιπλέον, στις επίδικες αποφάσεις διευκρινίζεται ότι από τις εξακριβώσεις που έγιναν διαπιστώθηκε ότι δεν είχαν τηρηθεί οι προϋποθέσεις χορηγήσεως των κοινοτικών συνδρομών.

- 108 Τέλος, η Επιτροπή υπογράμμισε, χωρίς να αντικρουστεί ως προς το ζήτημα αυτό, ότι, στις 16 Μαΐου 1994, το DAFSE είχε ζητήσει ορισμένες πρόσθετες διευκρινίσεις από την προσφεύγουσα, η οποία απάντησε στις 26 Μαΐου 1994 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 14).
- 109 Επομένως, η εφαρμογή του κριτηρίου που επικρίνει η προσφεύγουσα δεν είχε ως συνέπεια παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης.
- 110 Όσον αφορά τη φερόμενη διαφορά μεταξύ των εισπρακτέων ή επιστρεπτέων ποσών των χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ, τα οποία κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας η οποία κατέληξε στην έκδοση των επίδικων αποφάσεων, η διαφορά αυτή εξηγείται αν ληφθεί υπόψη είτε η ημερομηνία κατά την οποία προσδιορίστηκαν τα ποσά αυτά είτε το αν συνυπολογίστηκαν ή όχι τα επιστρεπτέα ποσά των εθνικών συνδρομών.
- 111 Επιπλέον, η δικαιολόγηση της διαφοράς αυτής περιέχεται σε έγγραφα που προσκόμισε εμπροθέσμως η προσφεύγουσα.
- 112 Έτσι, στο έγγραφο του DAFSE της 2ας Φεβρουαρίου 1990 αναφέρεται το πόρισμα της πιστοποιήσεως του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας της 30ής Οκτωβρίου 1989, βάσει του οποίου το DAFSE δέχθηκε την επιλεξιμότητα του συνόλου του υποβληθεισών δαπανών, εξαιρουμένου του ποσού των 6 491 845 ESC, το οποίο ανάγεται εν γένει στις εθνικές και τις κοινοτικές συνδρομές.
- 113 Επιπλέον, με το από 9 Σεπτεμβρίου 1994 έγγραφό του, το DAFSE πληροφορεί την προσφεύγουσα για τις συνέπειες που απορρέουν από τις πρόσθετες εξακριβώσεις που πραγματοποιήθηκαν στο μεταξύ και της επισημαίνει ότι οφείλει να επιστρέψει το ποσό των 29 052 034 ESC στο πλαίσιο του φακέλου 881311 P1 και το ποσό των 33 804 964 ESC στο πλαίσιο του φακέλου 880249 P3. Στα έγγραφα που έχουν επισυναφθεί στο εν λόγω έγγραφο, τα οποία επιγράφονται «Informação n° 1165/DSJ/DSAFEP/94» και «Informação n° 1166/DSJ/DSAFEP/94», διευκρινίζεται ότι τα ποσά αυτά αφορούν την επιστροφή των προκαταβολών

που χορηγήθηκαν τόσο στο πλαίσιο των κοινοτικών συνδρομών (τα αντίστοιχα ποσά ανέρχονται σε 15 978 619 ESC για τον φάκελο 881311 P1, σύμφωνα με το σημείο 18 του παραρτήματος 7 του υπομνήματος αντικρούσεως, και σε 18 592 730 ESC για τον φάκελο 880249 P3, σύμφωνα με το σημείο 19 του παραρτήματος 8 του υπομνήματος αντικρούσεως) όσο και στο πλαίσιο των εθνικών συνδρομών (τα αντίστοιχα ποσά ανέρχονται σε 13 073 415 ESC για τον φάκελο 881311 P1, σύμφωνα με το σημείο 18 του παραρτήματος 7 του υπομνήματος αντικρούσεως, και σε 15 212 234 ESC για τον φάκελο 880249 P3, σύμφωνα με το σημείο 19 του παραρτήματος 8 του υπομνήματος αντικρούσεως). Όμως, τα επιστρεπτέα ποσά των κοινοτικών συνδρομών που αναφέρονται στα έγγραφα αυτά είναι εκείνα των οποίων την επιστροφή διατάσσει η Επιτροπή με τις επίδικες αποφάσεις (άρθρο 2 καθεμίας απ' αυτές). Πράγματι, σύμφωνα με τις αποφάσεις αυτές, οι οποίες αφορούν μόνο τις κοινοτικές συνδρομές, η προσφεύγουσα οφείλει να επιστρέψει ποσό 15 978 619 ESC, όσον αφορά τον φάκελο 881311 P1 και ποσό 18 592 730 ESC όσον αφορά τον φάκελο 880249 P3.

114 Δεδομένου ότι η Επιτροπή είναι η μόνη αρμόδια για τη μείωση μιας χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ (βλ. ανωτέρω, σκέψη 73), δεν υπάρχει καμία αντίφαση μεταξύ της διατυπώσεως του από 2 Φεβρουαρίου 1990 εγγράφου του DAFSE, που πιστοποιεί το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια [των στοιχείων] της αιτήσεως πληρωμής, και των επίδικων αποφάσεων, που επιβάλλουν υποχρέωση επιστροφής μέρους των προκαταβολών συνεπεία της μείσεως των συνδρομών. Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να τονιστεί ότι, πριν από την έκδοση των επίδικων αποφάσεων, η προσφεύγουσα είχε την ευκαιρία να λάβει γνώση της αιτιολογίας στην οποία στηρίχθηκαν οι μεταβολές που επήλθαν από της πιστοποίησης του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας που πραγματοποίησε το DAFSE στις 30 Οκτωβρίου 1989, και ότι η αιτιολογία αυτή εκτέθηκε εκ νέου στις επίδικες αποφάσεις.

115 Ενόψει των προεκτεθέντων, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς τον τρίτο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

116 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων υπό τις οποίες εκδόθηκαν, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι δύο επίδικες αποφάσεις εκδόθηκαν κατά κατάχρηση εξουσίας.

- 117 Η Επιτροπή απορρίπτει την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας απορρέουσας από την χρήση ενός κριτηρίου περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισεως». Συναφώς, παραπέμπει στις παρατηρήσεις που διατύπωσε στο πλαίσιο του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου ακυρώσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 118 Κατά πάγια νομολογία, μια πράξη θεωρείται ότι εκδόθηκε κατά κατάχρηση εξουσίας μόνον όταν από αντικειμενικές, κρίσιμες και συγκλίνουσες ενδείξεις προκύπτει ότι εκδόθηκε με αποκλειστικό ή, τουλάχιστον, πρωταρχικό σκοπό άλλο, πλην του υπ' αυτής αναφερομένου, ή με σκοπό την καταστρατήγηση της διαδικασίας που προβλέπεται ειδικά στη Συνθήκη για την αντιμετώπιση των οικείων περιστάσεων (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-331/88, Fedesa κ.λπ., Συλλογή 1990, σ. I-4023, σκέψη 24, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-143/89, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-917, σκέψη 68).
- 119 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα επικαλείται απλώς τις περιστάσεις υπό τις οποίες εκδόθηκαν οι επίδικες αποφάσεις, χωρίς να διευκρινίζει τα ιδιαίτερα στοιχεία που θα μπορούσαν να αποδείξουν την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας.
- 120 Ενόψει της μορφής των ισχυρισμών αυτών, ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 121 Η προσφεύγουσα προβάλλει προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της, η οποία απορρέει, αφενός, από την εφαρμογή του κριτηρίου περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως», το οποίο δεν της είχε προγενέστερα γνωστοποιηθεί, και, αφετέρου, από το γεγονός ότι δεν εξέφρασε την άποψή της στην Επιτροπή πριν αυτή εκδώσει τις επίδικες αποφάσεις.
- 122 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές τους σκέψεις, οι δύο επίδικες αποφάσεις στηρίζονται στην πιστοποίηση στην οποία προέβη το DAFSE. Προσθέτει ότι η προσφεύγουσα ενημερώθηκε για την πιστοποίηση αυτή και για την αιτιολογία της και ότι είχε την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της συναφώς. Εντεύθεν η Επιτροπή συνάγει ότι τα δικαιώματα άμυνας έγιναν απολύτως σεβαστά. Η Επιτροπή επισημαίνει, ειδικότερα, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα ενημερώθηκε για τη διενέργεια λογιστικού ελέγχου τον Οκτώβριο του 1991, ότι έλαβε αντίγραφο των πορισμάτων του φακέλου αυτού τον Ιανουάριο 1994 και ότι έλαβε γνώση των εγγράφων του φακέλου που είχε στη διάθεσή του το DAFSE και υπέβαλε τις παρατηρήσεις της δύο φορές, τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1994.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 123 Κατά τη νομολογία, η Επιτροπή οφείλει να σέβεται τα δικαιώματα άμυνας του αποδέκτη χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ οσάκις προβαίνει σε μείωση της εν λόγω συνδρομής (συναφώς, βλ. προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λπ., σκέψεις 21 έως 38).

- 124 Συναφώς, επιβάλλεται, πρώτον, η διαπίστωση ότι το κριτήριο περί «ευλόγου χαρακτήρα» και «χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισεως», κατά του οποίου βάλλει η προσφεύγουσα, ανάγεται στην τήρηση των προϋποθέσεων του εθνικού δικαίου και του κοινοτικού δικαίου τις οποίες δέχθηκε να τηρεί η προσφεύγουσα όταν αποδέχθηκε τυπικώς τις προϋποθέσεις χορηγήσεως των δύο επίμαχων χρηματοδοτικών συνδρομών τού ΕΚΤ, πριν από την έκδοση των επίδικων αποφάσεων (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 86 έως 88).
- 125 Επιπλέον, το κριτήριο αυτό εφαρμόστηκε από το DAFSE και την Επιτροπή μετά το πέρας των εξακριβώσεων που έγιναν στο πλαίσιο ενός ελέγχου του οποίου τα αποτελέσματα γνωστοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα, η οποία διατύπωσε συναφώς τις παρατηρήσεις της.
- 126 Επομένως, η εφαρμογή του δεν ήταν ικανή να έχει ως αποτέλεσμα την προβολή των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας.
- 127 Όσον αφορά, δεύτερον, το δικαίωμα της προσφεύγουσας να εκφράσει την άποψή της ενώπιον της Επιτροπής πριν από την έκδοση αποφάσεως περί μείωσης των χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, με την απόφασή του της 6ης Δεκεμβρίου 1994, T-450/93, Lisrestal κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-1177, σκέψη 49), το Πρωτοδικείο δέχθηκε, χωρίς να επικριθεί ως προς το σημείο αυτό με την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λπ., η οποία εκδόθηκε επί αιτήσεως αναιρέσεως, ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να εκδώσει απόφαση περί μείωσης χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ χωρίς προηγουμένως να έχει καταστήσει δυνατό στον αποδέκτη ή να έχει βεβαιωθεί ότι ήταν δυνατό γι' αυτόν να γνωστοποιήσει λυσιτελώς την άποψή του σχετικά με τη σχεδιαζόμενη μείωση.
- 128 Όμως, εν προκειμένω, από τα στοιχεία της διογραφίας προκύπτει ότι το DAFSE ενημέρωνε την προσφεύγουσα για τα διάφορα μέτρα εξακριβώσεως που ελάμβανε και για τα αποτελέσματά τους, παρέχοντάς της συγχρόνως την ευκαιρία διατυπώσεως των παρατηρήσεών της. Έτσι, η προσφεύγουσα ενημε-

ρώθηκε για το τελικό αποτέλεσμα των εξακριβώσεων στις οποίες προέβη το DAFSE, με το έγγραφο της 9ης Σεπτεμβρίου 1994 και τα παραρτήματά του, τα οποία της διαβιβάστηκαν από αυτό. Επιπλέον, όπως αναφέρεται στις επίδικες αποφάσεις (στην πέμπτη αιτιολογική σκέψη καθεμιάς από αυτές), η προσφεύγουσα διατύπωσε τις παρατηρήσεις της σχετικά με τα πορίσματα του ελέγχου που διενήργησε η IGF κατόπιν αιτήσεως του DAFSE (βλ. ανωτέρω, σκέψη 14).

129 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή εκπλήρωσε ορθώς την υποχρέωσή της να βεβαιωθεί ότι είχε παρασχεθεί στην προσφεύγουσα η δυνατότητα να καταστήσει λυσιτελώς γνωστή την άποψή της, και άρα σεβάσθηκε το δικαίωμα της προσφεύγουσας να εκφράσει την άποψή της πριν από την έκδοση, εν προκειμένω, αποφάσεως περί μειώσεως των χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ.

130 Απ' όλα τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

131 Κατά συνέπεια, η προσφυγή ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

132 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.**

Lindh

Lenaerts

Cooke

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Ιουλίου 1998.

Ο Γραμματέας

Η Πρόεδρος

H. Jung

P. Lindh